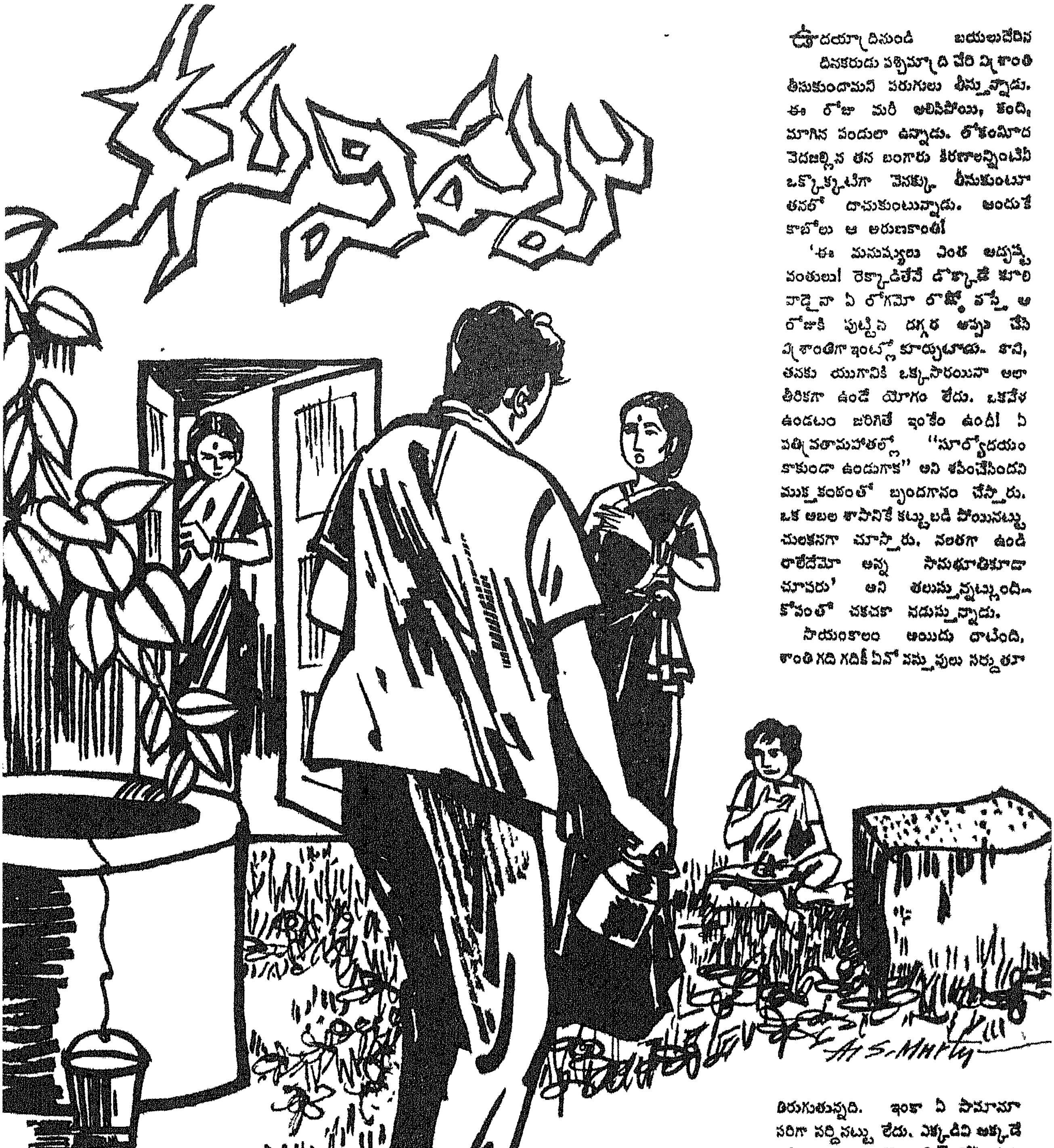

ఉదయాద్రినుండి బయలుదేరిన దినకరుడు పశ్చిమాద్రి చేరి విశ్రాంతి తీసుకుందామని పరుగులు తీస్తున్నాడు. ఈ రోజు మరీ అలిసిపోయి, కంది, మాగిన పండులా ఉన్నాడు. లోకంమీద వెదజల్లిన తన బంగారు కిరణాలన్నింటినీ ఒక్కొక్కటిగా వెనక్కు తీసుకుంటూ తనలో దాచుకుంటున్నాడు. అందుకే కాబోలు ఆ అరుణకాంతి!

'ఈ మనుష్యులు ఎంత అదృష్టవంతులు! రెక్కాడితేనే డొక్కాడే కూలివాడైనా ఏ రోగమో రొష్టో వస్తే ఆ రోజుకి పుట్టిన దగ్గర అప్పు చేసి విశ్రాంతిగా ఇంట్లో కూర్చుంటాడు. కాని, తనకు యుగానికి ఒక్కసారయినా అలా తీరికగా ఉండే యోగం లేదు. ఒకవేళ ఉండటం జరిగితే ఇంకేం ఉంది! ఏ పతివ్రతామహాతల్లో "సూర్యోదయం కాకుండా ఉండుగాక" అని శపించేసిందని ముక్తకంఠంతో బృందగానం చేస్తారు. ఒక అబల శాపానికే కట్టుబడి పోయినట్టు చులకనగా చూస్తారు. వలతగా ఉండి రాలేదేమో అన్న సానుభూతికూడా చూపరు' అని తలుస్తున్నట్టుంది—కోపంతో చకచకా నడుస్తున్నాడు.

సాయంకాలం అయిదు దాటింది. శాంతి గది గదికీ ఏవో వస్తువులు సర్దుతూ తిరుగుతున్నది. ఇంకా ఏ సామానూ సరిగా సర్దినట్టు లేదు. ఎక్కడివి అక్కడే పడి ఉన్నాయి. కొన్ని పాక్ చేసి ఉన్న పెట్టెలు విప్పనే లేదు. అవి ప్రస్తుతానికి అక్కరలేదేమో?

రాత్రి అయిపోతే వంట చేయటం కష్టం. పేరుకు కరెంటు ఉన్నా, ఎప్పుడు వస్తుందో, వచ్చింది ఎప్పుడు పోతుందో తెలియదు. ప్రగతిపథంతో నడుస్తున్నామంటూ ఒక అడుగు ముందుకు వేసి రెండడుగులు వెనక్కు వేస్తున్నారు. వంట అయిందనిపిస్తే మిగతావి తరవాత సర్దుకో

వచ్చని వంట గదిలో అడుగు పెట్టింది. గోడలన్నీ నల్లగా మసిబారి ఉన్నాయి. జడలు కట్టిన సన్యాసి జుట్టులా బూజు కప్పు కింద వేలాడుతున్నది. ఉన్న పాయ్యలయినా సరి అయిన రూపంలో లేవు. గోడపెచ్చులన్నీ ఊడి కింద [illegible] చేసిన గచ్చు ఒక్కడక్కడా [illegible] పడి పెసర్లలా ఉన్నాయి. శుభ్రపరచా లంటే ఒక్క రోజయినా పడుతుంది. ఆ ఇంటికున్న ఒక్క తలుపూ భద్రత అనిపించదు. ఒక్క గడియా సరిగా లేదు. అన్ని తలుపులకూ కర్రలో, కమ్ములో రాత్రిపూట అడ్డంగా ఆపు పెట్టుకోవలసిందే. ఇంచుమించు ఫారెస్టు డిపార్టుమెంటువారి వనుకొన్న బంగళా లన్నీ ఈ స్థితిలోనే ఉంటున్నాయి.

అవి అయినా బ్రిటిష్ వారి ధర్మమా అని వారు కట్టించినవే. స్వరాజ్యం వచ్చిం దన్నారు. ఇక అంతా మనదే అన్నారు. దేనికీ కరువు ఉండబోదన్నారు. కాని, వారు కట్టించిన బంగళాలను రిపేరు చేయించడానికికూడా డబ్బు లేదంటు న్నారు. ఏవి ఉన్నా, లేకపోయినా బంగళాకు ఒకటో, రెండో తుపాకులు మాత్రం ఉంటాయి. ఫారెస్టు వాళ్ళకు అవే కల్ప తరువు లనుకొంటారేమో!? తినటానికి తిండికి సరిపోయే జీతాలు ఉంటేగదా ఉండటానికి అనువైన ఇళ్ళు కట్టించేం దుకు? ఎటూ అడవుల్లో ఉండే వాళ్ళే గావున ఏ ఆకో అలమో, ఏ కాయో గసరో తింటారు లెమ్మని కిమ్మనకుండా ఉన్నారు పాలనావర్గం. ప్రభుత్వానికి శివన్నా అందివ్వే శాఖ కాబట్టి వాళ్ళ అవసరాలనుకూడా సర్దుకొని, అదికూడా అడాకింద దూపెట్టాలని తలుస్తారేమో? అప్పుడు. సంపాదించే వాడు తన అవసరా లను తగ్గించుకుంటాడు అని అంటారు. ఇలాంటి ఆలోచనలు సాగుతూనే ఉన్నాయి.

"అమ్మా! అమ్మా!" అంటూ పదేళ్ళ పాప పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చింది.

"మరే... మరే... మనింటి శివలో వస్తున్నారమ్మా. అరుగో, వచ్చినట్టు న్నారు" అని చేయి పట్టి లాగుతున్నది వచ్చి చూడమన్నట్టు. వాళ్ళు దిగింది నిన్ననే. ఇంతలో తనకు తెలిసినవాళ్ళు ఎవరూ లేరు. ఎవరో చూద్దామని పాప చేయి పుచ్చుకొని హాల్లో కొచ్చింది. వస్తున్నవాళ్ళు శాంతి వేపు స్నేహపూర్వ కంగా చిరునవ్వుతో చూస్తున్నారు. ఎవరై ఉంటారా అని ఆలోచిస్తూనే "రండి" అని లోనికి ఆహ్వానించి అప్పుడే విప్పిన కేయిర్సు చూపెట్టింది కూర్చో మని.

చూడ్డానికి ఆధునికంగా ఉన్నారు. చీర రంగుకు సరిఅయిన బ్లౌజులు, వాటికి మాచ్ అయ్యే ఒకే రంగుకు కలిసిపోయే గాజులు, కమ్మలు, రాళ్ళు పొదిగిన నెక్లెసులు. తొడుక్కొని ఉన్న స్లిప్పర్సు కూడా అదే రంగులో కాళ్ళను కనిపెట్టు [illegible] ఉన్నాయి. నెక్కుగా, [illegible] ముడులు. జడలో [illegible] పూసల సరాలు. వారు కదిలినప్పుడల్లా అవి ఊగుతున్నాయి నాజూగ్గా. అబ్బ! ఎంత ఓపిగ్గా అలంకరించుకున్నారో! ఎంత టైమ్ తీసుకుంటుందో! పొందిగ్గా కూర్చుని ఉన్న వాళ్ళను చూస్తూ ఏం మాట్లాడదామా అని ఇబ్బందిగా తమా కదులుతున్నది కుర్చీలో.

అందులో ఒకావిడ— "నేను ఇక్కడ ఉన్న లేడీస్ క్లబ్బులో సెక్రటరీని. మా వారు ఇక్కడ ఉన్న గవర్నమెంట్ హాస్పిటల్లో డాక్టరుగా ఉన్నారు. పేరు రాధాకృష్ణమూర్తి. ఈవిడేమో ప్రెసిడెంట్‌గా ఉన్నారు. భర్త తహసీల్దారు" అంటూ మిగతా వారిని కూడా పరిచయం చేసి చెపుతూ, "రేపు క్లబ్ పార్టీకోల్పవానికి మిమ్మల్ని ఆహ్వానిద్దామని వచ్చాము" అంది.

'థాంక్స్' చెప్పిన శాంతికి మరేం మాట్లాడేందుకు తోచలేదు. మరల మిసెస్ రాధాకృష్ణగారే అందుకున్నారు. "కూపస్థమండూకాల్లా ఉండేకంటే ఏదో మనకు తెలిసినంతవరకు ఇతరులకు సహాయం చేసినట్టు ఉంటుంది. రోజల్లా ఏదో ఇంటిగొడవల్లో ఉంటాం గదా? అక్కడ ఉన్న కాస్సేపూ సరదాగా గడచ వచ్చు. అప్పుడప్పుడూ అంతా కలిసి

బెల్లంకొండ అరుణశ్రీ

పిక్నిక్‌లాంటి [illegible] [illegible] ఎంతో వినోదంగా ఉంటుంది" అని చెప్పుకుపోతున్నారు [illegible] ఉన్న హాయిని వారి అనుభవాలతో జోడించి చెబుతుంటే తను "ఊఁ" కొడుతూ వింటున్నది.

ప్రెసిడెంట్ అన్నావిడ చుట్టుపక్క లున్న ఆవరణం అంతా తల తిప్పి అటూ ఇటూ చూసి "అమ్మ బాబోయ్! ఎలా ఉంటారండీ ఇక్కడ! మీకు భయం వెయ్యదా? పగలే భయంగా ఉంది మాకు. ఎలా తోస్తుంది మీకు?" అని ప్రశ్నల వర్షం కురిపించారు.

తను ఇంటికి మొదటి సారిగా వచ్చిన ఆపరిచితులంతా వేసే మొదటి ప్రశ్నలివే. అందుకే కొత్తగా అనిపించలేదు. ప్రతి దగ్గరా వింటున్నవే.

శాంతి చిన్నగా నవ్వి, "మాకు అలవాటై పోయాయండీ. పైగా ఎంతో ప్రశాంతంగా ఉన్నట్టు అనిపిస్తుంది. ఇలా క్వార్టర్సు లేని దగ్గర అద్దె ఇళ్ళలో ఉండాలంటేనే మాకు ఇబ్బందిగా ఉంటుంది. పైగా మా కాంపౌండులో ఎవరూ ధైర్యంగా బయటి వారు అడుగు పెట్టరు. పిటిలో ఉన్న మహాత్యం అదే నేమో!" అంది చుట్టూ కందకాలు గల కోటలో ఉన్నంత ధీమాతో. తుపాకులని ఇంతకు ప్రితం తీసి పారేసినట్టు అను కొంది గాని, ఇప్పుడు వాటివి తలుచు కుంటే ఎంత నిర్భయం, ఎంత గర్వ

[illegible] కృతజ్ఞత చెప్పుకుంది

ఫారెస్టు రేంజి ఆఫీసర్సు క్వార్టర్సు చూస్తే కొత్తవాళ్ళకు అలా [illegible] టంలో ఆశ్చర్యం లేదు. సుమారు [illegible] నాలుగు ఎకరాల వైశాల్యమున్న ఆవరణం [illegible] [illegible] ఉంటుంది; [illegible] [illegible] కాపలా ఉన్న సిపాయిల్లా ఉంటాయి. ఆవరణ లోపలంతా చిన్నా పెద్దా చెట్లతో నిండి చిన్న సైజు అడవిలా ఉంటుంది. తక్కువనుకుంటే నాగరాజు విలయాలు రెండయినా ఉంటాయి. హనుమంతుడు సంజీవి కొరకు ఏదో పర్వతానికి పోయి నట్టు, ఊర్లో వాళ్ళకు ఏ మందు ఆకో, చెక్కో కావలసివస్తే ఊరి పొలిమేరల్లో ఉన్న ఈ బంగళాలకు వస్తుంటారు. కూత వేటుకు అందు బాటులో ఏ ఇళ్ళూ ఉండవు. అందుకే చూచినవాళ్ళు భయం వెయ్యదా? అని అడుగుతారు.

"వచ్చిన వాళ్ళను అలాగే కూర్చో పెట్టాను. ఉండండి. కాఫీ తెస్తాను" అనేసి లోపలి కెళ్ళి స్టౌ ముట్టించి కాఫీ చేసి తెచ్చి ఇచ్చింది. అతిథి మర్యాదలైన తరవాత "రేపు సాయంకాలం ఎవర్నయినా పంపుతామండీ. వారితో వచ్చెయ్యండి" అన్న మిసెస్ రాధాకృష్ణతో శాంతి— "మీరు నా కొరకు ఇంత దూరం శ్రమ అనుకోకుండా వచ్చినందుకు థాంక్సండీ. , కాని, క్షమించాలి. నాకు వచ్చే తీరిక ఉండదు. ఎప్పుడూ ఏదో పని ఉంటుంది. వారు క్యాంపు నుండి సాయం కాలం వచ్చేటప్పటికి ఇంట్లో లేకపోతే బాగుండదు. అలిసిపోయి వస్తారు. కాఫీ

స్నానం వస్త్రాలు మార్చాలి. మీరు పని నిదానంగా అనుకోవచ్చు. మీకు వీలు ఉన్నప్పుడు వస్తూ ఉండండి" అని నొచ్చుకోని విధంగా చెప్పింది.

నిజానికి తనకు తీరిక లేక కాదు. తనది గిరిగీసుకొని గిరిలోఉండే తత్త్వం. నలుగురిలోకి పోవాలంటే ఏదో బిడియం. అక్కడ ఏ పేచీలొస్తాయో నన్న భయం. ఉన్న రెండు పార్టీల్లో ఏదో ఒక దానిలో చేరవలసి ఉంటుంది. ఒకరిని మించి మరొకరు ఉండాలని ఉత్కంఠ. సుపీరియారిటీ కాంప్లెక్సుతో కొంత మంది బిహేవ్ చేస్తే, ఇన్‌ఫీరియారిటీ కాంప్లెక్సుతో కొంతమంది ఫీలవటం, ఒకర్నొకరు విమర్శించుకోవటం, ఆఖరికి మూడు కొప్పులు చేరితే ఏమవుతుందో అదే అవుతుంది. అందుకే తనకు అవేవన్నీ గిట్టవు.

ఇల్లే స్వర్గసీమ. వెతుక్కుంటే అందులో ఉన్న ఆనందం మరో చోట లేదు. సాయంకాలం భర్తతో, పిల్లలతో గడిపితే నందనవనాల్లో తేలినంత సంతోషంగా ఉంటుంది. తన ఇంటిని తను చక్కదిద్దుకో గలిగితే చాలు, అదే తృప్తి అనుకొన్న శాంతి క్లబ్ అంటే ఇష్టం లేక అలా చెప్పేసింది.

వారు మౌనంగా తన వేపే చూస్తుండడం చూసి శాంతి మరలా అందుకుంది. "మే మొచ్చింది నిన్నటి సాయంకాలమే. ఇల్లు చూడండి— ఎలా ఉందో. ఇంకా సర్దుకోనుకూడా టైమ్ లేదు. పని మనిషి లేక నేనే తంటాలు పడుతున్నాను. ఇంకా ఎవరూ కుదరలేదు. స్వయంగా మీరే చూస్తున్నారు గదా? అర్థం చేసుకోగలరు. వీలయితే మరోసారి రావటానికి ప్రయత్నిస్తాను" అంది, అప్పటికి తప్పించుకుంటే చాలన్నట్లు సంకోచంతో నవ్వుతూ.

మిసెస్ రాధాకృష్ణగారికి పనిమనిషి అనగానే మెరుపు లాంటి ఆలోచన వచ్చింది. తన ఇంట్లో పని చేస్తున్నామెను చేరదీసింది మొదలు వదులుకోవాలని చూస్తున్నది. పని అంతా నచ్చుతున్నా ఆమె మాత్రం నచ్చటం లేదు. వేరే ఆధారం చూపకుండా పొమ్మన లేకున్నది. సంఘసేవ చెయ్యాలనుకున్న ఆవేశంలో ఒక అనాథకు ఆశ్రయం ఇవ్వగలిగినందుకు తృప్తి పడింది. ఇప్పుడు కలుగుతున్న శంకలు అప్పుడు రాలేదు. వీళ్ళు అవసరం అంటున్నారు కాబట్టి ఆమెకి మరో దారి చూపినట్టవుతుంది. వీళ్ళ అవసరం తీరుతుంది. తను సహాయం చేసినట్టూ అవుతుందనుకొన్న సెక్రటరీగారు— "ఏమండీ! మీకు అవసరం అంటున్నారు కాబట్టి మా పనిమనిషిని పంపుతాను. మా అత్తగారు వంట స్వయంగా చేసుకుంటే బాగుంటుందని గోల పెడుతున్నారు. ఆమె ఒకరు చేస్తే నచ్చే రకం కాదు. తనకు వేరే దారి లేనందున ఇన్ని రోజులూ వెనకాడుతూ వచ్చాను. మీ కిష్టమయితే పంపుతాను. చిన్నపిల్లవాడు, ఆమె— ఇద్దరే. ఇంటిపనంతా చేసుకుపోతుంది" అని చెప్పి శాంతి నుండి ఎలాంటి జవాబు వస్తుందోనని ఆత్రంగా ఆమె వంకే చూస్తున్నది.

తను ఏమో అనుకొంది గాని, ఈవిడ చాలా మంచివారులా ఉన్నారు. స్నేహశీలి, పరోపకార గుణం పుట్టుకతోనే వచ్చి నట్టు ఉంది అనుకొన్న శాంతి, అయినా అడిగితే తప్పేముందనుకొని, "నమ్మకస్థు రాలే కదండీ?" అంది సైకి. కాకపోతే వాళ్ళెందుకు పెట్టుకొన్నారు— తన చాదస్తం కాకపోతే అనుకొంది మనస్సులో.

"అది మనమీదకూడా ఆధారపడి ఉంది. మన జాగ్రత్తలో మనం ఉంటే వాళ్ళు చేసే దేముంటుంది? ఇంతవరకూ బాగానే ఉంది, నాకు తెలిసినంతవరకూ మంచిది" అని హామీ ఇచ్చింది, వచ్చిన అవకాశం ఎక్కడ జారిపోతుందోనని.

ఎక్కడ బట్టినా పనివాళ్ళది పెద్ద సమస్య. పొలిమేరల్లో ఉన్న బంగళాలలో పని చేయడానికి ఎవరూ వరేసనరు. పొద్దుపోతే పోలేమని భయపడతారు. ఎవరో ఒకరు కుదిరిందాకా ఇబ్బందిగానే ఉంటుంది. నచ్చకపోతే అప్పుడే మరొకర్ని చూసుకోవచ్చు. తను వెతుక్కోవే అవసరం లేకుండానే పంపుతామంటున్నా రనుకొన్న శాంతి, కళ్ళలో వ్యక్తమవుతున్న సంతోషంతో— "అలాగే. రేపు ఉదయం పంపండి. చాలా సహాయం చేస్తున్నారు. థాంక్సండీ" అంది.

వెళ్ళి వస్తామంటూ నమస్కరించిన వాళ్ళకు ప్రతినమస్కారం చేస్తూ మర్యాద పూర్వకంగా వాళ్ళతో గేటుదాకా పోయి వెనక్కు తిరిగింది. రేపటి నుంచి కాస్త తీరిగ్గా ఉంటుందని సంతోషించింది.

* * *

నీలిసాగరం నీలాకాశం సంగమ స్థానంలో తల ఎత్తి ఎక్కి ఎక్కి చూస్తున్నట్లున్నాడు బాలభాస్కరుడు. తన లేత నులివెచ్చని కిరణాలతో ప్రకృతి నంతా గిలిగింతలు పెడుతూ తన డ్యూటీకి

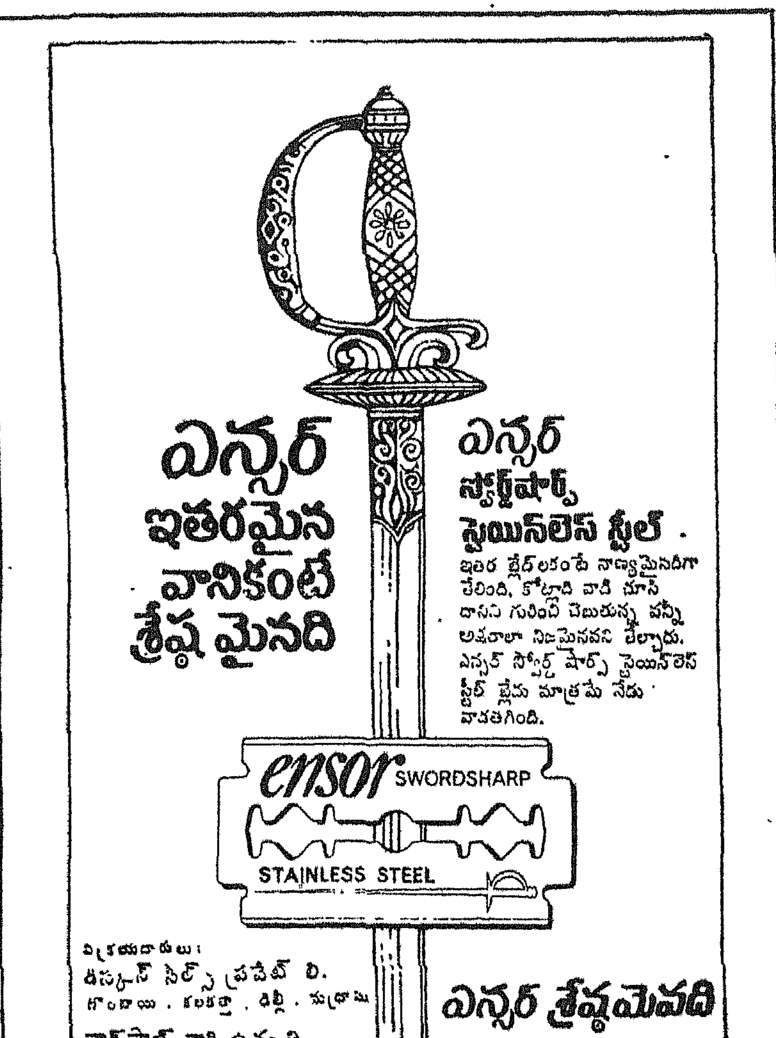

పోజరవుతున్నాడు. రాత్రి కరువుతీరా తన ప్రియసఖి కౌగిట్లో నిద్ర పోయినట్లున్నాడు. బంగారు సోయగాలు చిందుతూ, చిలిపి చూపులు విసురుతూ పైపైకి వస్తున్నాడు.

అప్పుడే నిద్ర లేచి వచ్చిన శాంతికి బయట నిలబడి ఉన్న కొత్త వ్యక్తి కనిపించింది. వెంటనే గుర్తు వచ్చింది. ఈమే గామోల్సు? అయినా, ఇలా ఉంటుందా, తను పొరపడలేదు గదా అనుకుంటూ నిశితంగా ఎదురుగా ఉన్న యువతిని అవునా, కాదా అని సందేహంగా చూస్తున్నది, చేత్తో తల వెంట్రుకలను సరిచేసుకొంటూ.

"నమస్కారమమ్మా!" అని చేతులు జోడించి, "మా అమ్మగారు పనికి పంపేరు" అంది వినయంగా.

"అలాగా? నీవే నన్న మాట!" అని అప్రయత్నంగా అనేసింది. ఆలోచిస్తూనే లోపలకు రమ్మని, చేయవలసిన పనులేవో చెప్పింది.

శాంతి సందేహించడంలో తప్పేమీ లేదు. ఆమె పనిమనిషిలా లేదు. నమస్కరించిన తీరూ, మాట ఉచ్చారణా ఎంతో పొందిగ్గా ఉన్నాయి. వయస్సు 22 సంవత్సరాల కంటే దాటి ఉండదు. వెలిసిపోయిన చీరయినా కట్టవలసిన తీరులో ఉంది. ముతకరకం రవికైనా ఆ ఒంటికి అందంగా అమరి ఉంది. స్త్రీ ఉండవలసిన ఎత్తు ఇంతే కాబోలు అనిపించే విగ్రహం. అందుకు తగిన పుష్టి. శరీరపు బిగువు సలగని పువ్వులా గుంది. నిమ్నోన్నతాలు గుర్తింప చేసే శరీర సౌష్టవం. తొలి చూపులోనే అందగత్తె అని అనిపించకపోయినా, అనాకారి మాత్రం కాదు. ఆలయ గోపురాల మీద చెక్కబడి ఉన్న శిల్ప సుందరిలా ఉన్నది ఆ విగ్రహం. ఆ నాటి శిల్పులు ఇలాటి వారిని చూసే వాటిని అంత అందంగా చెక్కగలిగారేమో ననిపిస్తున్నది. అయినా, ఆ చూపులు మాత్రం దీనంగా ఉన్నాయి. ఏ పరిస్థితుల ప్రభావానికి ఇలా అయిందోనన్న అనుమానం రాకపోదు. ఏ ఉన్న ఇంట్లోనో పుట్టి ఉంటే, ఆ శరీరానికి తగిన ఆచ్ఛాదన ఉండి ఉంటే ఎంతో బాగుండేది. బురదగుంటలో తామరపువ్వులా బీద తనంలో ఈమెను పుట్టించి భగవంతుడు వేడుక చూస్తున్నాడు. ఏ ఆర్టిస్టు చూసినా అంతకుముందు తను గీచిన బొమ్మలు బాగులేదనుకుంటాడు.

ఆ ఒంపుల శరీరాన్ని చూసిన సాటి స్త్రీ అసూయ పడుతుందేమో? మిసెస్ రాధాకృష్ణగారు ఈమెను పంపడానికి అసలు కారణం ఇదేనేమో అన్న అనుమానం వచ్చింది. తను 'నమ్మకస్థురాలేనా' అని అడిగినప్పుడు ఆమె చెప్పిన జవాబు జ్ఞాపకం వచ్చింది. 'మనం ఉండే జాగ్రత్తలో ఉంటే వాళ్ళేం చేస్తారూ?' అని ఎంత తెలివిగా చెప్పారావిడ! మాట్లాడేందుకయినా మాటలు వచ్చి ఉండాలి. అదీ ఒక కళే. ఆమెను చూడక ముందు వేరే అర్థం ఏదీ అనిపించ లేదు. కాని, ఇప్పుడు కొత్త అర్థాలు కనిపిస్తున్నాయి. ఆవిడ చెప్పింది నిజమే. మన వస్తువును మనం భద్రంగా దాచుకుంటే మరొకరు తీసే వీలుండదు. అజాగ్రత్తగా పెట్టి, పోయిన తరవాత జీవితాంతం బాధపడవలసి వస్తుంది.

ఆదర్శాలు, సంప్రదాయాలు అవతలి వారిలో ఉంటే ఫర్వాలేదు. కాని, ఉంటాయని నమ్మకూడదు. అలా అయినవారు కొంతమంది తనకు తెలుసు. ఎన్నో రూపాలిచ్చిన భగవంతుడు ఎన్నో గుణాలిచ్చి ఉంటాడు. తపోధనుడైన విశ్వామిత్ర మహర్షి కార్యార్థి అయి వచ్చిన మేనక ఒక ఆట ఆడి,ఒక పాట పాడేటప్పటికి అంతటి మునిపుంగవుడే కాంతా దాసుడై సంసారయాత్రలో కాలు పెట్టాడు. ఇక సామాన్య మానవ మాత్రులెంత!

అయినా, ఆ అమ్మాయిని చూసింది మొదలు తనకు జాలి వేస్తోంది. తెలియక ముందే ఇలా సంకుచితంగా భావించటం తప్పనుకొంది. తన సంస్కారం ఇంతేనా అని తలచింది. వెతుక్కొంటూ వస్తే చులకనంటారు. ఇలాంటిదేనేమో? ఎందుకో ఆ పిల్ల మీద సద్భావం కుదిరింది. అందుకే మిగతా ఆలోచనల్ని వెనక్కు నెట్టింది.

పేరైనా అడగకుండానే ఇన్ని అనుకొన్నందుకు తనకే నవ్వు వచ్చింది. గదులు చిమ్ముకొంటూ తన దగ్గరి కొచ్చిన ఆ పిల్లను "నీ పేరేమిటే? ఇందాక అడగటం మరిచిపోయాను" అంది. వంగి ఉన్నది పైకి లేచి, జారిన పైట బిగించి బొడ్డులో దోపుకుంటూ, "సు. . .గుణ. . ." అంది. ఆ పేరు తనకు తగదేమోనన్న సంశయంతో చెప్పి నట్లుందా మాట.

"ఈ ఊరేనా?"

"ప్రస్తుతానికి ఈ ఊరేనమ్మా" అని తన పనిలో నిమగ్నమైంది, మరలా ఏ ప్రశ్నలకు జవాబు చెప్పవలసి వస్తుందో నన్న భయంతో.

మరునాడు పనికి వస్తూ పిల్లవాణ్ణి కూడా వెంటబెట్టుకొచ్చింది. శాంతికి "నా కొడుకమ్మా" అంటూ సంతోషంతో చెప్పింది. నా సర్వస్వం వాడే నన్నట్లున్నాయి ఆ పిల్ల చూపులు. ఆ చిన్న చేతులతో నమస్కరిస్తున్న వాడిని చూసేసరికి ముచ్చట వేసిన శాంతి లోపలి కెళ్ళి ఏదో తినటానికి తెచ్చి పెట్టింది. సుమారు నాలుగేళ్ళు ఉండ వచ్చు. కనుముక్కు తీరు అందంగా ఉంది. ఒక్క క్షణం వాడి వంకే తదేకంగా చూసిన శాంతికి 'ఎక్కడో చూసి నట్లుందో' అన్న భావం వచ్చింది.

● ●

ఒక రోజు ఆఫీసునుండి ఇంటికి వచ్చిన శ్రీనివాసమూర్తి— "శాంతీ!... శాంతీ! ఇదిగో, గోపబాలుడు లెటరు వ్రాశాడు. రెండు రోజుల్లో ఇక్కడకు వస్తున్నాట్ట" అని చెపుతూ చేతిలో ఉన్న కవరు భార్య చేతికి అందిచ్చాడు.

"గోపబాలుడా? ! ఎవరండీ అతను? నాకు తెలిసినట్లుగా చెపుతున్నారు!" అంది, తనకు తెలియకుండా ఎవరై ఉంటారా అని జ్ఞాపక తరంగాలను ఒకదాని వెంట ఒకదానిని పరుగులు తీయిస్తూ.

"హ్హ. . . హ్హ. . . హ్హ! వాడేనే. మీ తమ్ముడు రాజశేఖరం వస్తున్నాడట" అని నవ్వుతూ చెప్పాడు, షర్టు తీసి హేంగర్‌కు తగిలిస్తూ.

"అబ్బ! ఆ మాట చెప్పేందుకే ఎంత నస్పెన్సండీ మీకు! తికమక పెట్టేశారు. ఎప్పుడో అయితే కావచ్చునేమో కాని, ఇప్పుడు మాత్రం మంచివాడే. ఇక ఆ పేరుతో పిలిచితే ఒప్పుకోను సుమండీ" అంటూ ఉడుక్కొంది శాంతి.

"అపరాధంబును మన్నింప ప్రార్థించుచుంటి" అని రాగయుక్తంగా అంటున్న శ్రీనివాసమూర్తికి నవ్వుకొంటూ వెళ్ళి కాఫీ తెచ్చి ఇచ్చింది.

అనుకున్నట్లుగానే రెండు రోజుల తరవాత రాజశేఖరం వచ్చాడు. మనిషి కాస్త ఒళ్ళు చేసి మంచి రంగులో ఇంకా అందంగా ఉన్నాడు. దూరప్రాంతంలో ఉద్యోగమైనందున ఆఫీసరైన తమ్ముణ్ణి చూసి సంతోషంగా ఉంది శాంతి.

చెయ్యవలసిన వంటకాల లిస్టు అంతా గలగలా సుగుణకు చెప్పింది. స్నానం ముగిసిన తరవాత పరామర్శలన్నీ అయిన మీదట భోజనం ఏర్పాట్లన్నీ చేయించింది.

స్వయంగా వడ్డిస్తూ బావమరదులు వేసుకునే జోక్సుకు తనూ నవ్వుకుంటున్నది. తింటున్న రాజశేఖరం "కూరలు చాలా రుచిగా ఉన్నాయక్కా" అని మెచ్చుకున్నాడు.

"ఒక అమ్మాయిని కుదుర్చుకున్నానురా. వంట బాగానే చేస్తుంది. కాని, ఏ ఊరైందీ, ఎవరయిందీ సరిగా చెప్పదు. ఎందుకో బాధ పడుతుంది అడిగితే."

"ఎవరయితే మన కెందుకూ? మనకి కావలసింది పని. మిగతావి అనవసరం గదా!" అని చేయి కడుక్కొందుకు పెరట్లోకి వెళ్ళాడు.

గోడ పక్కనే సుగుణ కొడుకు కూర్చుని శాంతి పెట్టి ఇచ్చిన అన్నం కెలుకుతూ, ఒక చేత్తో జుట్టు పైకి ఎగదోసుకుంటూ తింటున్నాడు. చిరిగిన చొక్కా, వదులుగా వేలాడుతున్న నిక్కరూ బీదతనాన్ని చూపుతున్నాయి. పాలిపోయి ఉన్న బుగ్గలు ఇంకా తెల్లరంగు నిచ్చాయి. రక్తలేమితో తెల్లబడిన కళ్ళు తేజోవిహీనంగా ఉన్నాయి.

చెయ్యి కడుక్కోబోతున్న రాజశేఖరాన్ని దీనంగా ఉన్న కళ్ళతో చూస్తున్నాడు, కొత్తగా వచ్చినాడేమో అనుకుంటూ. వారిని చూచిన రాజశేఖరం— 'పాపం! మరీ పేదవారులా ఉన్నారు' అనుకొన్నాడు.

కడిగిన గిన్నెలు పట్టుకొని లోపికి వస్తున్న సుగుణ వీరిద్దరూ ఒకర్నొకరు చూసుకుంటుండడం చూసి కాస్త ఆగింది.

అప్పుడే తల తిప్పి సుగుణను చూసిన రాజశేఖరం తుళ్ళిపడ్డాడు. చేతిలో ఉన్న చెంబు జారిపోయింది. ఆకాశం బద్దలై ఒక్కసారిగా నెత్తిన పడ్డట్టయింది. భూమి గిరగిరా తిప్పి తనను పాతాళలోకం లోకి లాక్కుపోయినట్టయింది. మూగ పోయినట్టు నోట మాట రాలేదు. తను చూస్తున్నది నిజమా, కలా అన్న భ్రమలో పడ్డాడు. వెర్రి పట్టినవానిలా చూస్తున్నాడు.

అతణ్ణి గుర్తించిన సుగుణ కరెంట్ షాక్ తిన్నదానిలా అదిరిపడింది. ఎవరో గుండెల మీద గురి చూసి గుద్దిన ట్లయింది. ఒళ్ళూ, మెదడూ మొద్దు బారి, శిలాప్రతిమలా నిలుచుండిపోయింది. రెప్ప తిప్ప లేడిలా చూస్తున్నది.

బలవంతంగా మాటలు పెగుల్చుకొని, "సు. . .గు. . .ణ" అన్నాడు, లోయలో నుండి పలుకుతున్నట్టు.

"పేరు మరిచిపోలేదు!" అంది, లేడుగొని పోలన ధ్వనించే గొంతుకతో.

"ఇక్కడుంటున్నావా?"

"కనిపిస్తున్నానుగా?" జవాబిచ్చింది తెచ్చిపెట్టుకున్న బింకంతో.

"ఈ పిల్లవాడు. . ." తరవాత మాట రాలేదు. "పెళ్ళి చేసుకున్నావా?" అన్నాడు, రహస్యం చెబుతున్నట్టు చిన్నగా, మెడలో ఉన్న పసుపుతాడు చూసి.

"నా పిల్లవాడే." కోపోద్రేకంతో వణికిపోతూ, కంపిస్తున్న కంఠంతో ఉక్రోషంగా అంటున్నది.

"వీడి నాన్న. . . ఎక్కడున్నాడు? అహఁ. . . కాదు. . . ఏం చేస్తున్నాడు?" మాటలు తడబడుతున్నాయి. భయాన్ని దాచుకుంటూ అన్నాడు.

"హాఁ పెళ్ళి అన్నావు కదూ? నే చేసుకున్న పెండ్లి ఎవరికీ తెలియదు. గాంధర్వం. వీడు నాన్న ఉండీ పితృ ప్రేమకు నోచుకోలేని దౌర్భాగ్యుడు. తండ్రి అవుతాడన్న సంగతి విని పారి పోయిన పిరికివాడు నా గంధర్వపతి దేవుడు. ఇప్పుడు చెప్పి లాభం లేదు. వాణ్ణి చూసి అసహ్యించు కుంటే భరించే గుండె లేదు నాకు. పక్కలో బల్లెంలా అనిపిస్తావు" అంటున్న సుగుణ కళ్ళలో నీళ్ళు అడ్డు తెరగా నిలిచాయి.

ఏదో అర్థమయిన రాజశేఖరం తల కిందికి వంచి మెల్లిగా వాడిని మరలా చూశాడు. గ్రిరున కళ్ళలో నీరు నిండింది. జవిరి ఎత్తుకుందామనుకున్నాడు. ఏదో అదృశ్యశక్తి తనను వెనక్కి లాగింది.

ఆటు వైపుగా వచ్చిన శాంతిని చూసి ఇద్దరూ పట్టుబడిన దొంగల్లా అటూఇటూ తప్పుకున్నారు. వీరి మాటలు సరిగా వినిపించని శాంతి అనుమానంగా చూసి లోపలకు వెళ్ళిపోయింది విసురుగా.

తలనొప్పిగా ఉందంటూ రాజశేఖరం అలా బయట తిరిగి వస్తానని పోయి పూర్తిగా రాత్రి అయిన తరవాత ఇల్లు చేరి రెండు మెతుకులు తిన్నాననిపించి పడకెక్కాడు.

పడుకున్న శాంతికి కునుకు పట్ట లేదు. 'వీడి బుద్ధి ఇంకా పెడత్రోవ లోనే ఉన్నట్టుంది. ఆడపిల్ల లంటే ఆటబొమ్మ లనుకుంటున్నాడు. గోప బాలు డన్నందుకే తను కన్నుమండే. కాని, ఇప్పుడూ? కీచక పాత్రధారి అయ్యేట్టున్నాడు. తాను తమ్ముడికి సహకరించిన సుధేష్ణ కాకూడదు. తన ఇంట తలదాచుకున్న నిరాధారకు ఆశ్రయం ఇచ్చి కాపాడటం తన ధర్మం.

ఏమో? ఆ పిల్లే ఎర్రగా బుర్రగా ఉన్నాడని చూపుల గాలాలతో లాగిందేమో! రంగంలోకి దింపి పతివ్రతల్లా నటించే నెలతలూ ఉన్నారు. 'స్త్రీ బుద్ధిః ప్రళయాంతకః' అంటారు. తెలివి గల ఆడవాళ్ళు ఎట్లాయినా మార్చగలరు. మగవాడిదే తప్పనిపించేట్టు చేయగల జాణ ఎందుకు కాకూడదూ?' అనుకొంది తమ్ముడి మీద మిగిలి ఉన్న నమ్మకంతో. 'ఈ పిల్ల మంచిదైతే ఇన్ని ఇళ్ళు మార వలసిన పనేముంది? ఎందుకయినా మంచిది, ఉదయం బాగా చీవా ట్లెయ్యాలి' అని గట్టిగా నిర్ణయించు కుని కళ్ళు మూసింది.

• • •

తెల్లవారిపోయిందని చాటింపు వేస్తున్నట్టు కాకులు గోల చేస్తున్నాయి.

వయస్సు

ఫోటో ఎడిక్ బిస్సి (వంగల్పు)

వాడు లేవక ముందే చీవాట్లెయ్యాలని త్వరగా లేచింది. అంతకు ముందే రావల సిన సుగుణ అప్పటివరకూ రాలేదు.

ఎంతకీ లేచి ఇవతలికి రాని రాజశేఖరాన్ని లేపుదామని గదిలోకి పోయింది. ఖాళీ మంచాన్ని చూసి నిశ్చేష్టురాలైంది. కొంప దీసి ఇద్దరూ కలిసి వెళ్ళలేదు కదా? అని కలవరపడింది. పక్కనే ఉన్న బల్ల మీద మడతలు పెట్టిన కాగితం కిటికీ గుండా వచ్చే గాలికి రెపరెప లాడు తున్నది. ఆత్రంగా ఒక్క ఉదుటున దాన్ని అందుకొని విప్పింది.

"పూజ్యురాలైన అక్కగారికి నమస్కృతులతో,

నీలాంటి అక్కకు తమ్ముడినై పుట్టినందుకు సిగ్గుపడుతున్నాను. 'అక్కా' అని పిలిచే అర్హతకూడా నాకు లేదనుకుంటాను. నే నెటువంటి వాడి నైనది మీకు కొంతవరకే తెలుసు. పూర్తిగా తెలిస్తే అసహ్యించుకుంటారు. రెండు రోజులు హాయిగా గడుపుదామని వచ్చాను. ఒక్క రాత్రి ఉండేందుకు భయపడ్డాను.

ఈ నాడు చేసిన అన్యాయాలకు మరో జన్మలో దాని పాపఫలం అనుభవిస్తారంటారు. కాని, అది అబద్ధం అని నేనే ఋజువు చేసుకున్నాను. ఇంతటి పశ్చాత్తాపాగ్నికి గురి అవుతానని నే నెప్పుడూ కలలోకూడా ఊహించలేదు. అసలు ఆ తలపుకూడా రాలేదు. వచ్చి ఉంటే ఇప్పుడు నేను పడుతున్న మనోవేదన లేకుండా ఉండేది.

నా అందమే నన్ను వంచితుణ్ణి చేసి తల వంచేలా చేసింది. ఒక్కొక్కరికి అందంకూడా శత్రువే. మాటలు నేర్చిన నైనా, అందంగా ఉన్న చిలకా పంజరా లలో బంధింపబడి ఉంటున్నాయి. వాటి అందమే వాటికి శత్రువయింది. నా ఆకర్షణకు గురి అయిన కొందరి జీవితాలు నాశనమైపోయాయి. కాని, అప్పట్లో అనిపించలేదు. బ్యాచిలర్‌గా ఉన్న రోజుల్లో అలాటి అవకాశాలు కలిసి వచ్చినాయి. అది అంతా ఉల్లాసంగా ఉండేది. తెలిసి పట్టుకొన్నా, తెలియక పట్టుకొన్నా నిప్పు కాలుతుంది. అలాంటి నిప్పే ఇప్పుడు నా మనస్సు కాల్చి, మసి చేసి, నన్ను చూసి వికటంగా నవ్వుతున్నది.

ఒకే బావి నీళ్ళు అయినా చెంబులో ఉంటే నీళ్ళు అంటారు. శంఖంలో ఉంటే తీర్థమంటారు. భార్యకు పుట్టిన వాళ్ళు మాత్రమే సంతానమని ముద్దు చేస్తున్నారు. అపురూపంగా చూసు కుంటూ కంటిపాపలా కాపాడు కుంటారు. నీళ్ళులు లేని రహస్య పాపఫలాలు నిక్కన్న

జీవితాలతో బలి అవుతున్నారు. నేను చేసిన పాపాలకు ఎంతమంది అలా కృశించి, నశిస్తున్నారో! పెండ్లికి ముందే తల్లి అనిపించుకోలేని ఎంతమంది ప్రాణాలను బలి గొన్నానో! ఇప్పుడు తలుచుకుంటే నే నెందుకు బ్రతికి ఉన్నా ననిపిస్తున్నది. గోముఖవ్యాఘ్రంగా ఎంతో మందిని మోసగించిన నేను, ధనవ్యామోహంతో నాన్న తెచ్చిన నలభైవేలు కట్నం ఇచ్చే సంబంధానికి మానవత్వాన్ని మరిచిపోయి అమ్ముడు పోయిన దానవుణ్ణి.

మీ దగ్గరకు రాకపోతే, ఆ పిల్లవాడిని చూడకపోతే, సుగుణ కనబడకుండా ఉంటే, ఇప్పటికీ, మరెప్పటికీ నా కళ్ళు మూసుకునే ఉండేవి ఇంకెన్ని దారుణాలకు బాధ్యుడ నయ్యేవాడినో! నీ అండ చేరి, నీవు పెట్టే మిగిలిపోయిన అన్నం తింటూ, నీ ఇచ్చే పాత గుడ్డలకు చేయి చాపుతూ ఉన్న అమాయకుడైన ఆ నిర్భాగ్యుడు నా శరీరంలో, నా రక్తంలో పాలు పంచుకొన్న నా ప్రతిబింబం కొడుకని తెలిసిన క్షణం నా పితృహృదయం ముక్కలయింది. ఈ రహస్యం నీలోనే దాచుకొని నన్ను క్షమించు. ఈ దావాగ్ని నా జీవితాంతం నన్ను దహిస్తూనే ఉంటుంది. మనశ్శాంతికి పూర్తిగా దూరమయ్యాను. నన్ను నమ్మిన ఎవరినీ సుఖపెట్టలేకపోయాను. ఇప్పటికైనా నాకు కనువిప్పు కలిగినందుకు భగవంతుణ్ణి ప్రార్థిస్తున్నాను. తెల్లవారితే వాళ్ళను, వాళ్ళ దీనస్థితిని చూసి భరించే గుండె లేక భయపడి దొంగలా పారి పోతున్నాను.

క్షమార్హుడు కాని...నీ ..

—తమ్ముడు."

వ్రాస్తున్నప్పుడు తనకు తెలియకుండానే రాలిన అశ్రుబిందువు లేమో— రెండు చోట్ల అక్షరాలను చెరిపివేసి ఉన్నాయి. ఆ ఉత్తరాన్ని చదివిన శాంతి గుండె బరువెక్కింది. మెదడు మొద్దుబారి దెయ్యం పట్టిన దానిలా అలాగే చూస్తూ అచేతనంగా నిలబడిపోయింది. ఎలా చేయాలన్న తలంపుతో భారంగా నిట్టూర్చింది. అనవసరంగా ఆ పిల్లను శంకించినందుకు బాధపడింది. ఆ పిల్లవాడిని ఒకసారి స్మృతిపథంలోకి తెచ్చుకుంది. ఇంట్లో ఉన్న ఆల్బమ్ త్వర త్వరగా తీసి ఒక పేజీ దగ్గర ఆగిపోయింది. చిన్నప్పటి తన తమ్ముడి ఫొటో! సుగుణ కొడుక్కి అదే డ్రెస్ వేస్తే అచ్చం రాజశేఖరం చిన్నప్పుడు ఫొటోలో ఉన్నట్టే ఉంటాడు. అందుకే మొదటి సారిగా వాడిని చూసినప్పుడు ఎక్కడో చూసిన గుర్తుగా ఉండింది. యథా

ఆచార్య దామెర్ల వెంకట్రావు గారి సతీమణి శ్రీమతి కమల రత్నమ్మగారు తమ 74 వ ఏట స్వర్గస్థురాలయారు. ఈమె సంఘసేవా కార్యక్రమాలలో ఉత్సాహంతో పాల్గొంటూ, ప్రత్యేకంగా మహిళలోకానికి ఎనలేని సేవచేశారు. అనేక సాంఘిక సంస్థలతో వీరికి సంబంధం ఉండినది.

స్థానంలో ఆల్బమ్ పెట్టేసి ఇవతలికి వస్తున్న శాంతికి ఎవరో పిల్లవాడు వాకిటి ముందున్నట్లు కనిపించాడు.

గుమ్మం దగ్గరకు పోయిన శాంతికి— "సుగుణక్క మీకు ఇమ్మందమ్మా" అంటూ ఒక కాగితం చేతిలో పెట్టి పోయాడు.

పూర్తిగా మునిగినవాడికి చలి ఉండదన్నట్లు నిశ్చలంగా మడతలు విప్పింది.

"అమ్మా!

ఎందుకో మిమ్మల్ని అలా పిలవాలని పిలుస్తున్నాను. మిమ్మల్ని చూసిన క్షణం భగవంతుని ముందు చేతులు జోడించి నమస్కరిస్తున్న భక్తుడి మనస్సులా పూజ్యభావంతో నిండిపోయింది.

నా జీవితమార్గానికి ఇక భయం లేదనుకున్నాను. కాని, కన్ను మూసి తెరిచే లోగా కలలా కరిగిపోయింది. ఎక్కడా నిలబడనీయక నా దురదృష్టం నన్ను తరుముతున్నది. సెక్రటరీగారు అవమానంతో నన్ను వదుల్చుకోను మీ దగ్గర పనికి కుదిర్చారు. ఇక్కడా నాకు చుక్కెదురే అయింది.

పాలపొంగులా ఉన్న యౌవనంలో మెరిసేదంతా బంగారమని తలచే రోజుల్లో, వెనకా ముందూ, మంచీ చెడూ ఆలోచించవెయ్యని తరుణంలో ఎదురింట్లో ఉన్న లెక్చరర్ ప్రేమ పాశంలో పడ్డాను.

అతని మాటలు తేనెపూసిన కత్తులవుతాయనుకోలేదు. అతని చూపులు బాకులై నా హృదయ కుసుమాన్ని వేల రాలుస్తాయని తలపలేదు. ముందు ముందు నే నడిచే బాటలన్నీ బంగారంతో వేయిస్తానన్నాడు. నా అడుగు జాడలే తనకు పూలబాట లన్నాడు. అన్నీ నమ్మాను. మోసపోయాను. ఎప్పుడనుకుంటే అప్పుడే పెండ్లి చేసుకుందామన్నాడు. నన్ను అర్పించుకున్నాను. తల్లిని కాబోతున్నానని తెలిసి మరొక చోట మంచి ఉద్యోగం వచ్చిందని, చేస్తున్న పని వదులుకుని పలాయనమంత్రం పఠించాడు. కుటుంబం పరువు ప్రతిష్ఠలు భగ్నమవుతాయన్న భయంతో, నాకేదో జబ్బు చేసిందన్న నెపం పెట్టి మద్రాసుకు పయనం కట్టించారు, అక్కడైతే ఎవరికీ తెలియదని. బాబు పుట్టిందాకా అక్కడే ఉన్నాను. పుట్టిన శిశువును అనాథాశ్రమానికి అప్పజెప్పి తిరిగి పోవచ్చని వాళ్ళ ఆశ. కాని, చంద్రబింబంలా ఉన్న వాణ్ణి నిర్దాక్షిణ్యంగా అనాథగా వదిలి పెట్టమని నా మనస్సు ఎదురు తిరిగింది. అలా వీలు కాదన్నాను. నాకు తెలియకుండా ఏదో చేద్దామనుకున్నారు. అది పసిగట్టి నేను రాత్రికి రాత్రే నా బాబుతో అందుబాటులో ఉన్న రైలు ఎక్కేశాను. అది మొదలు అజ్ఞాతవాసంలోనే గడిపేస్తున్నాను.

ఎక్కడా స్థిరనివాసం దొరకలేదు. ఎవరికీ అనుమానం రాకుండా మెడలో పసుపుతాడు కట్టుకొన్నాను. ఆ లైసెన్సు బిళ్ళ మెడలో లేనిదే వీడితో నలుగురిలో తిరగను హక్కు లేదని తెలుసు. బాబు పుట్టకముందే పసుపుతాడుకు బదులు ఉరితాడు మెడకు వేసుకుని ఉంటే ఇప్పుడు భరిస్తున్న అవమానాలు తప్పి ఉండేవి. ప్రాణం మీది తీపితో ముందున్న మొసళ్ళ పండగను అంచనా వేయలేకపోయాను. ఉన్న కొద్ది చదువూ ఎందుకూ పనికిరాకుండా పోయింది. ఏమైనా నా బాబు కోసం భరించాలి, వాడికి నీడగా ఉండాలి అన్న ఆశయంతో నిలిచాను. ఇంటింటా బ్రతుకుతెరువు కోసం అడుగు పెడుతున్నాను.

తులసివనంలో గంజాయి మొక్కలా మీకు రాజశేఖరం తమ్ముడయినందుకు బాధ పడుతున్నాను. ఆయనే నా బాబుకు తండ్రి అయినందుకు చింతిస్తున్నాను. అది తెలుసుకుని మీ ఇంట అడుగు పెట్టానని, బ్లాక్‌మెయిల్ చేస్తానని అనుకుంటారేమో? అందుకే ఈ ఊరు వదిలి పెడుతూ, మరో ఊర్లో కాలు పెట్టబోతున్నాను. గమ్యం తెలియదు. నిజాన్ని చెప్పి మీ మనస్సు నొప్పి పెట్టినందుకు నన్ను క్షమిస్తారని భావిస్తున్నాను. మీ పాదపద్మములకు నమస్కారములతో—

—దైవోపహతురాలైన...

—సుగుణ."

తనకు తెలియకుండా కంటికొలకుల నుండి దారి పట్టిన వెచ్చని కన్నీటిని పైటకొంగుతో తుడుచుకుంది. సుగుణ పేరు మనస్సులోనే మరొకసారి మననం చేసుకుంది. 'ఇంతటి సంస్కారవంతురాలికి ఆ పేరు అతికినట్టుగా సరిపోయింది. చేసిన తప్పు దాచుకొనడానికి తన బిడ్డను అనాథాశ్రమానికి అప్ప చెప్పటం లాంటి మరో తప్పు చేయలేదు. సాక్ష్యం లేని పెండ్లి అని తన మనస్సాక్షికి పంజాయిషీ ఇచ్చుకుంది. మాతృప్రేమను చంపలేకపోయింది' అనుకుంది.

ఆ నాటి కుంతికుమారి జ్ఞప్తికొచ్చింది. లోకనిందకు భయపడి కళ్ళు విప్పని కసుగందును గంగపాలు చేసింది. అయినా, ఆదర్శ మాతృమూర్తిగా గుర్తించబడింది. అది పురాణకాల మయినందుకేమో?

సుగుణ కథ తెలిస్తే హృదయం లేని సమాజం పిచ్చి మొక్కను తరిమితరిమి కొట్టి చంపినట్టు కర్ణకఠోరమైన మాటల బాణాలతో కుసుమ కోమలమైన తన హృదయాన్ని గాయపరుస్తారు. ఆశ్రయమివ్వనుకూడా భయపడతారు. ఇచ్చిన వారిని అపవిత్రులుగా చిత్రిస్తారు. సుగుణ అజ్ఞాతవాసానికి, నికృష్ట జీవితానికి మరొక స్వార్థపరుడు కారణం అన్న నిజాన్ని తెలుసుకోలేరు. బ్రతికి ఉన్నంత వరకూ సానుభూతికూడా చూపరు.

ఉదయకాంతిలో తళతళ మెరిసే నీరెండ 'సమాజం అంటే నీ కింతవరకూ తెలియదా! ?' అని ఫక్కున నవ్వి నట్టుంది. పరితప్త అయిన శాంతి అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ లోపలి కెళ్ళింది. ★